

Іван Нечуй-Левицький

Ніч на Дніпрі

В петрівку 1877 року я приїхав на Україну й заїхав у Київ. Наш київський кружок зібрався в одного в найвидатніших наших вчених, добродія Ж., щоб його привітати, бо він тільки що магіструвався в університеті з великим поспіхом. Яка весела розмова була тоді в нас! Скільки мрій, скільки гадок та гарячих бажаннів щастя й долі для рідного краю виливалось в нашій розмові! Надворі була година: тихо, ясно, весело, як було весело й ясно і в наших молодих душах. На радощах постановили їхати гуртом по обіді на гулянку Дніпром в Вишгород.

По обіді найняли здорового дуба й два човни, бо компанія була чимала, і зараз по обіді попливли вгору Дніпром до Вишгорода. Як ми припливли в Вишгород, вже наставав вечір. Сонце вже стояло на вечірньому прюзі над самим лісом. Ліс чорнів широкою смугою на горячому правому березі Дніпра; бо од Києва до Вишгорода гори оступились од Дніпра й загинались, ніби підкова, над широкою зеленою Оболонню та над сіножатями аж до самого Вишгорода вгорі й аж там наближались до Дніпра. Плисковата широка Оболонь зеленіла, неначе була застелена зеленим оксамитом, на котрому лисніла

річечка Почайна, лисніло озерце, ніби кинуте в траву лиснюче дзеркальце або блискуча склянка. Вишгород розкинувся по широкому невисокому шпилі. Од цього давнього акрополя київських князів zostались тільки вали та окопи, що заросли травною. Ввесь вишгородський широкий шпиль був ніби помережаний смугами розкішних зелених огорудів. На сукупних, скрізь не одгороджених тинами городах зеленіла розкішна соковита бутвина та бадилля кукурудзи, цвіли маки, подекуди зеленіли смужки житів. Коло хатів у садках темніли купи вишень та стриміли здорові старі дикі груші. На шпилі на чолопочку біліла весела невеличка церква й неначе оглядала вікнами навкруги і біленькі хатки, і зелені огороди по спадистих горбах та переярках. Цей широкий шпиль посунувся над самісінький Дніпро, обсипався й обвалився, і стоїть, неначе жовта стіна з щілинами та розколинами, котрі вже позаростали травною, кущами глоду та подекуди густими вербами.

Лівий берег Дніпра, рівний, плісковатий, суспіль зарослий густими лозами та верболозом, зеленів, неначе засіяний житом; а далі синіли густі бори, неначе море, закутане в синю та сизу імлу. На південь сизіли гори, а на горах було видно Київ, що неначе потопає в легкій прозорій імлі. Забудування неясно мріє в сизій далечі, а над ними були розкидані ніби золоті букети: то лисніли позолочені

бані та хрести на монастирях та церквах. Та далека картина здавалась якимсь квітником з золотими маківками та золотими квітками, за які розказують тільки в казках. І високе та глибоке синє іоньське небо, і ті далекі сизі шпилі й гори з Андріївським собором на чолопочку шпиля, і золоті букети з бань та хрестів — усе це було схоже на ті вигляди, що часом сняться у сні, що за їх розказують в казках. Вік проживеш — і не забудеш за цю пишну картину, як часом ніколи не забувається дивно гарний сон.

Сонце вдарило з-за лісу червоним промінням на київські гори. Широка зелена Оболонь і Поділ вкрились тінню й потемнішали. Виразніше виступили високі смужки київських гір під ясным чистим небом, обсипані збоку червонястим промінням. Тисячі вікон в домах, позолочені хрести та бані на церквах ніби зайнялись і запалали.

Од їх посипались наче пучки золотих стрілок. На дзвіницях неначе горіли червоним золотом хрести та маківки, наче плавали високо-високо понад горами в синьому небі, ніби линули якісь казкові золоті птиці. Вигляд на Київ став якийсь фантастичний. Здавалось, ніби на горах з'явивсь і мрів пишний міраж, сплетений з чудових тонів, з блиску, з золота, з рожевої імли та сонячного проміння. Передо мною неначе з'явилися палаци й садки Паризади з «Тисячі й однієї ночі».

Сонце спустилось ще нижче над лісом і почало ніби ховаться десь в сизих борах. Оболонь, луки й Поділ ніби тонули в тінь ще глибше. Київські сизі гори стали фіолетові. Золоті бані й хрести ніби жевріли, як погасаючий жар, горіли без проміння. Усе облилось делікатними фіолетовими одлисками. За Києвом і за Дніпром небо од низу темнішало, посинішало й лисніло легеньким фіолетовим одлиском. Сонце неначе впало десь у бір. Кольори на Києві згасали. Огонь на вікнах та на золотих банях потроху щезав. Надворі сутеніло й поночіло. Ніч впала на Дніпро, на гори, — і зникли й потонули в темряві усі чуда дивного міражу.

Надивившись на чудовий вечірній вигляд, ми зійшли з гори на самий берег і посідали під кручею на широкому пороні, що стояв у березі. Молоді метнулись по березі, по щілинах кручі, назбирали хмизу та сухого хамла й розклали здорове багаття над водою. Полум'я шугнуло високо вгору й осяяло жовту глинясту кручу та жовті бурти, що йшли далі понад Дніпром. Найняті гребці наставили самовар. Поодчиняли кошики з харчами, познаходили пляшки й чарки, застелили рушниками поміст на пороні. Усі добре виголодались і кинулися на їжу падковито й завзято. Швидко закипів самовар. Поналивали стакани чаю. Хто пив чай сидячи й підобгавши ноги, хто пив стоячи. Молоді підкладали труску в багаття. Огонь тріщав, лущав,

аж гув, кидав сяєво, — і порон неначе виринав з усім товариством з чорної ночі, неначе хтось підіймав чорну завісу й показував сцену: там одні лежали покотом, другі сиділи, підобгавши ноги; деякі навстоячки наминали закуску та наливали чарки. Багаття згасало, — і чорна завіса неначе знов заслоняла ту мальовничу сцену. І в воді одразу гасло багаття й неначе тонуло на дно. Надворі тихо, тепло й вогко. Свіже повітря бадьорить тіло й звеселяє душу. На пороні пішла весела розмова, пішли жарти; почувалась десь на краї порона пісня; до голоса пристав другий голос. І несподівано порон неначе розворушився й заспівав. Голоси неначе вдарили з усієї сили в труби. І розляглася голосна пісня попід кручею, і залунала десь в щілинах та балках, обізвалась далеко в бору.

Довго сиділи усі й співали. Надворі була розлита така розкіш, така свіжість, що нікому не хотілось і вставати з порона й лагодитись у дорогу. Усі ждали, поки зійде місяць, щоб не пускатись в темну дорогу назря, навмання та щоб було веселіше й безпечніше вертаться додому Дніпром при світі місяця.

Трохи згодом над чорною хмарою лісу за Дніпром почало ясніть і червоніти, ніби десь далеко займалась пожежа. Ясна пляма все яснішала й ширшала. З-за чорного пружка висунувся червоний серп, потім неначе щось висунуло червоного лоба. І